

Največji slovenski dnevnik
v Združenih državah

Velja za vse leto - \$6.00
Za pol leta - \$3.00
Za New York celo leto - \$7.00
Za inozemstvo celo leto - \$7.00

GLAS NARODA

List slovenskih delavcev v Ameriki.

The largest Slovenian Daily in
the United States.
Issued every day except Sundays
and legal Holidays.
75,000 Readers.

TELEFON: CORTLANDT 2876

Entered as Second Class Matter, September 21, 1903, at the Post Office at New York, N. Y., under Act of Congress of March 3, 1879.

NO. 227. — ŠTEV. 227.

NEW YORK, MONDAY, SEPTEMBER 28, 1925. — PONDELJEK, 28. SEPTEMBRA 1925.

TELEFON: CORTLANDT 2876
VOLUME XXXIII. — LETNIK XXXIII.

ŠTIRINTRIDESET MOŽ V POTOPLJENEM SUBMARINU

Prvi poskus, da dvignejo podmorski čoln S-51, ki je kolidiral s parnikom, se je izjalovil. — Mornarica kritizira kapitana parnika. — Čoln leži zelo globoko, in glavno nevarnost za posadko predstavlja plin klorin.

BOSTON, Mass., 27. septembra. — Podmorski čoln S-51 leži danes v globini 23 "fathoms" en fathom je šest čevljev), par milj od Block Island, in posadke drugih ladij so storile vse, kar je bilo v njih moči, da doženejo, če je kak član posadke štiri in tridesetih mož še živ.

Radjsko poročilo, ki je dospelo včeraj zvečer v Charlestown Navy Yard, je javljalo, da se je izjalovil prvi poskus, da dvignejo ponesrečeni podmorski čoln s tem, da vpumpajo vanj stisnjen zrak. Vprizorili bodo nadaljni poskus, da dvignejo podmorski čoln s pomočjo vrvi.

Parnik City of Rome je zadel v podmorski čoln ter ga potopil.

Le trije možje posadke so bili rešeni. Izkrkali so se pozno včeraj zvečer v Bostonu in eden njih je v slabem stanju.

Ti trije možje imajo le malo upanja, da bodo našli njih tovariše žive, kajti izjavili so, da je bil v podmorskem čolnu izpuščen klorin.

Potapljač, ki se je spustil v globino z bojne ladje Camden, je sporočil, da ni mogel stopiti v stik s posadko ponesrečenega podmorskega čolna. Našel je veliko luknjo na levi strani podmorskega čolna. Možnost, da so še vedno živi, je budila posadke številnih mornariških ladij, ki so prihiteli na lice mesta, k izvanrednim naporom, da ustanove stike ter pripravijo vse potrebno da dvignejo podmorski čoln na površino.

Kapitan parnika City of Rome, John Diehl, je izjavil:

— Podmorski čoln S-51 je bil brez stranskih luči. Te luči so bile prižgane šele v neposredni bližini parnika. Ukazal sem s polno paro nazaj, a podmorski čoln ni izpremenil svoje smeri. Zadel sem v opazovalni stolp. Podmorski čoln se je takoj potopil. Trije možje rešeni.

To je vse, kar je znano o okoliščinah kolizije. Podmorski čoln S-51 je zapustil podmorsko postojanko v New London, Connecticut, dne 20. septembra, da odide na vežbalno križarenje. Poveljeval mu je poročnik Rodne Dobson.

Kakor hitro se je radijskim potom razširila vest o koliziji med parnikom in podmorskim čolnom, so odšle mornariške ladje iz vseh bližnjih pristanišč na pozorišče nesreče. Tudi letala so bila odposlana, in mornariški hidroplan, kateremu poveljuje poročnik Hawkins, je tekom popoldneva ugotovil mesto, na kateremu se nahaja podmorski čoln.

Podmorski čoln S-1 je zaznamoval pozicijo potopljenega podmorskega čolna, in v kratkem času so bili poslani navzdol potapljači.

Rušilec Putman je bil eden prvih, ki so dospeli na lice mesta.

Kurjač Lira, eden na čudežen način rešenih mornarjev, je rekel v imenu svojih dveh tovarišev, da ni nikdo vedel, kako se je nesreča pripetila in da se le medlo spominja dogodkov, ki so sledili neposredno po koliziji.

— Prebudil me je ropot ob 10:30, — je rekel. Trje smo spali v baterijskem oddelku v sprednjem delu. Prva stvar, katero sem čul, je bil glas poročnika Dobsona, ki je klical posadko. Pohitili smo na krov ter dospeli v opazovalni stolp in od tam ven na ta ali oni način. Čoln je bil napol potopljen ter je hitro izginil.

Zadnja stvar, katero sem čul, ko se je čoln potopil, je bil glas poveljnika, ki je klical posadki parnika: — Vrzite nam vrvi.

Geier in jaz sva se zapletla v radijsko anteno in čutil sem, da sem se precej globoko potopil. Prišel sem zopet na površino od strani parnika City of Rome in plaval sem naokrog pet in štirideset minut, dokler me ni vzel na krov isti čoln, ki je re-

Kapitan Heinen se ni motil.

Prvi rigger zračne ladje, ki je bil zaslišan kot očividec, je izjavil, da so se razpočile plinske celice, torej isto, kar je takoj po završeni katastrofi izjavil kapitan Heinen, ki je pomagal zgraditi Shenandoah.

LAKEHURST, N. J., 27. sep. Dočim so pri razpravi mornariškega preiskovalnega sodišča, ko je naloge je ugotoviti vzroke katastrofe zračne križarke "Shenandoah", zaslišane priče izpovedale, da je treba pripisovati krivdo radi uničenja ponesrečene zračne ladje naravnim silam, viharjem in nevihti, je nastopila včeraj priča, ki je izpovedal ni soglašala z izpovedmi preje zaslišanih. Ta priča je bil prvi rigger, James H. Collier. Dočim bi pri prejšnjih pričah človek skoro domneval, da je bil njih namen diskreditirati voljo za poznavalec Zeppelinov, kapitana Heinen, ki je trdil, da je pomankanje varnostnih ventilov povzročilo nesrečo, so izpovedi Colliera potrdili izpovedi Heinen.

Kot znano, je slednji trdil, da so bili iz varčevalnih obzirov ventili skrajšani od osmenajstih na osem in da se vsled tega ni mogla vroča s plinom dobiti hitro izprazniti. Vsled tega se je vroča razpočila in to je dovedlo do katastrofe.

Collier je izpovedal, da je malo predno se je zračna križarka prekladala, zapazil, da je bila plinska celica številka devet deloma izpraznjena in da je morala ob istem času plinska celica številka 8 pronašati izvanredno visok pritisk.

Nisem se čul pokanja, ko sem zapazil, da je bila celica številka 5 le za 70 odstotkov polna, — je rekel. — Celica številka 8 pa je bila ob onem času stotodstno polna ali pa še več. Ko sem šel ob tretji uri zjutraj na stražo, so bile zvozne med plinskimi celicami ter izenacevalno cevjo še odprte.

Na vprašanje, če so bile zatvorene kapsule ventilov odstranjene, je rekel, da ni more tega zagotovo povedati. Slišal pa je, kako so se lomili kovinski deli, predno se je odtrgala kontrolna gondola.

WASHINGTON, D. C., 27. sep. Nekoliko petsto ljudi broječa ljudska množica se je zbrala predvečernim na Union kolodvomu ter priredila navdušen sprejem polkovnika Mitchella iz Texasa, prejemcu generalnemu majorju ter pomožnemu načelniku armadne zračne službe. V spremstvu polkovnika se je nahajala njegova žena. Navdušenje je naraslo tako, da so dvignili Mitchell na rame na ter ga nesli v avtomobil.

Polkovnik Mitchell mora nastopiti pred preiskovalnim komitejem, katerega je imenoval predsednik Coolidge, a ni hotel niti z besedico omeniti te zadeve.

šil tudi moja dva tovariša Geierja in Kile. Mislim, da je tudi poveljnika potegnila antena navzdol. To se je pripetilo morda tudi drugim, ki so dospeli na krov. Kolizija je bila tako močna, da je najbrž odletela v morje petorica mož, ki je bila zunaj na straži.

— Žarkomet parnika City of Rome ni deloval in vsled tega je bilo skrajno težko videti človeka, plavajočega po morju. Čul sem klice, ko sem blodil naokrog, a ne vem, odkod so prišli.

— S-51 je moral biti močno poškodovan. Prepričan sem, da so bili edini možje, ki so imeli količjak prilike, oni v strojnem prostoru, a tudi do teh bo dospela voda. Če se jim je posrečilo zapreti kompartment, bodo lahko vzdržali v prostoru kakih dva in sedemdeset ur.

Truplo neznanca v dragem avtomobilu

V gornjem delu New Yorku so našli v dragem avtomobilu mrtvega mladega moža. — Rop ne more biti motiv zločina, ker so dobili pri trupu \$1400.

Med elementi v nižinah življenja je očividno izbruhnil nov boj, ki je zopet zahteval človeško žrtv. Malo pred šesto uro včeraj zjutraj, ko so se pričeli delavci hoditi na delo, se je pripeljal proti policistu Williamu Brennanu taksikab, katerega je vozil neki Murray Goff. Ta je sporočil v naglici, da se je na vogalu 98. ceste in prve Avenue zaletel v njegov taksikab neki avtomobil in da je nato par mož skočilo iz avtomobila ter zbežalo na različne strani. Policist Brennan je takoj odhitel, da preišče avtomobil, drago Packard limuzino ter našel v sprednjem delu avtomobila truplo nekega osem in dvajset let starega možkega, ki je imel tri strelne rane na levi strani glave. Takoj poklicani zdravnik Reegton bolnega dr. Herman, ni mogel ugotoviti ničesar drugega kot smrt.

Pri preiskavi žepov mrtvega so našli v njegovi pošti zvitke denarja v znesku \$1430.80 ter zlato zapustno uro. Nadalje je našla policija v predalih avtomobila dva teška revolverja ter nebroj municije. Policija domneva, da je mrtvi član igralske bande, ki ima svoj glavni stan v neki zakotni gostilni na iztočni 97. cesti. Detektivna Cochman in Donovan domnevata, da je moral biti mrtvi v kakem stiku s streljanjem, ko je zašel v postal 6. avgusta zloglasni bandit McLane. Avtomobil je bil očividno ukraden, kajti licenčna plošča je bila izstavljena za neki Ford avtomobil. Najbrž so namravali morilec vreči truplo v East River. Banditi pa so najbrž radi navzročnosti ljudi opustili svojo nakamo, ker so od reke zavili proti prvi Avenue, kjer se je završila kolizija s taksijem.

Mussolini ne bo izpremenil svoje politike.

RIM, Italija, 27. septembra. — Ko se je vrnil ministrski predsednik Mussolini z vojaških manevrov, je v dolgem govoru obljubil, da italijanska vlada ne bo izpremenila svoje dosedanje politike ter da bo tudi naprej delovala za splošno korist italijanskega naroda.

Navzoči fašisti so mu navdušeno ploskali.

jem, katerega je imenoval predsednik Coolidge, a ni hotel niti z besedico omeniti te zadeve.

šil tudi moja dva tovariša Geierja in Kile. Mislim, da je tudi poveljnika potegnila antena navzdol. To se je pripetilo morda tudi drugim, ki so dospeli na krov. Kolizija je bila tako močna, da je najbrž odletela v morje petorica mož, ki je bila zunaj na straži.

— Žarkomet parnika City of Rome ni deloval in vsled tega je bilo skrajno težko videti človeka, plavajočega po morju. Čul sem klice, ko sem blodil naokrog, a ne vem, odkod so prišli.

— S-51 je moral biti močno poškodovan. Prepričan sem, da so bili edini možje, ki so imeli količjak prilike, oni v strojnem prostoru, a tudi do teh bo dospela voda. Če se jim je posrečilo zapreti kompartment, bodo lahko vzdržali v prostoru kakih dva in sedemdeset ur.

Turki se bodo borili za Mosul.

Voditelj turške delegacije v Ženevi je zjavil, da bo Turčija z oboroženo silo zavrnila angleške čete, ki bi stopile v sporno ozemlje. London ni vzmernjen. Oficijelni krogi se ne brigajo za pretnjo.

LONDON, Anglija, 27. sep. — Mosul je turški ter mora vedno ostati turški, in turška armada, ki je mirovna sila znaša 150.000 mož, je pripravljena z vojno ojačati to trditve.

To izjavo pripisujejo Ruždi beju, načelniku turške delegacije pri svetu Lige narodov. Poročevalce Daily Expressa v Ženevi poročajo, da je turški državnik izjavil, da je njegova dežela sklenila držati to provinco v Mezopotamiji, bogato na petroleju ter zavrniti angleško zahtevo, da je treba to provinco izročiti kratkjestvu Iraka.

Ruždi bej se je baje trpko pritožil, da so čete Iraka pred kratkim večkrat vpadle v Mosul preko takozvane bruseljske črte na meji in da je bilo vsled tega izgnanih do štiri človeških življenj.

— Če bodo angleške čete stopile v sporno ozemlje, bodo zavrnjene, — je baje rekel Ruždi bej. Na vprašanje, če ne obstaja po njegovih mislih že vojno stanje med Turčijo in Anglijo, je odgovoril turški delegat na dvostrani način:

— Seveda bomo zavrnil vsako invazijo turškega ozemlja, če imenujete to vojno.

Ruždi je nadalje rekel, da je odvisno izključno le od Anglije, če bo izbruhnila vojna ali ne.

Več kot enkrat se je dalo tukaj in v Ženevi izraziti strahu, da bo imel napeti položaj radi Mosula za posledico oborožen spopad med Turčijo in Anglijo, posebno odkar je svet Lige narodov dne 19. septembra izročil haškemu razsodišču gotove točke, involvirane v spor, vsled česar se je uravnalo zavleklo za najmanj tri mesece.

To dejstvo je povzročilo vznemirjenje in obžalovanje obeh strani v sporu in splošno se domneva, da se je s tem ogrozilo končni sporazum. Ruždi bej je včeraj odpotoval iz Ženeve v Angoro. Treba je čakati, če bo njegova vlada podprla trditve, kateri je izustil pred svojim odpotovanjem.

Nevarnost vojne je odvisna le od vprašanja, v koliki meri bodo mogli krajevni poveljniki brziati svoje čete. Čete Iraka, pod poveljstvom angleških častnikov, stoje na eni strani meje, turške čete pa na drugi. Izkušnje so že več kot enkrat pokazale, da se v takih okoliščinah kaj radi sprožijo puške in da se vnamejo nato sovražnosti.

Vladni uradniki pa ne smatrajo resnim govoriti o vojni med Anglijo in Turčijo. Po njih nazorih ne bo nobene vojne radi Mosula, neglede na bojazni časopisja ter mnenja turških zastopnikov, da bo prišlo do vojaških zapletljajev v tem delu sveta.

Angleški uradniki so mnenja, da so njih roke čiste, v kolikor pride v poštev mosulski spor. Oporazajo na dejstvo, da se tiče argument velike sile in male sile. Velika sila je stavila ponudbo, da se predloži vprašanje arbitraciji ali razsodji Lige, ki je baje zaščitnica majhnih narodov ter varuhinja njih pravic ali bi vsaj morala biti.

POZIV NA ANGLEŠKO DELAVSTVO

Angleški premogarji so apelirali na celokupno angleško delavstvo. — Ministrskega predsednika dolže kršenja dogovora. — Cook je rekel, da je to "zaničevanja vreden, nepošten način ravnanja."

LONDON, Anglija, 27. septembra. — Zveza premogarjev je odločno nastopila proti odločitvi ministrskega predsednika Baldwinja, ker se je postavil slednji na stran lastnikov premogovnikov in dal slednjim pravico, da škrčijo v gotovih okrajih plače delavcev.

Ta odločitev nasprotuje dogovoru, na temelju katerega je dovolila vlada lastnikom premogovnikov podporo, da lahko na ta način vzdrže sedanjo inezdno lestvico, dokler ne bo završena preiskave, katero je uvedla neka vladna komisija.

Vsled tega je postala sedaj večja možnost prekinitja obratovanja v premogovni industriji s podporo stavkarjev drugih strokovnih organizacij.

Zveza premogarjev je sklicala na dan 9. oktobra konferenco, na kateri bo uveljavljen konečni sklep.

Tajnik premogarske zveze A. J. Cook in drugi voditelji izjavljajo, da je kršil ministrski predsednik pogoje dogovora na korist lastnikov premogovnikov. Dolže ga, da se je poslužil zaničevanja vrednega, nepoštenega in kratkovidnega postopanja. Vsled tega so tudi umaknili svojo sovedležbo pri delih vladne komisije. Obrnili so se na celo delavsko gibanje s pozivom, naj podpira premogarje v njih zahtevi, da se ne skrči njih sedanjih plač.

Medtem pa je bila že ustanovljena nova organizacija za vzdržanje dovozov v slučaju generalne stavke. Namen te organizacije je vzdržati javne obrate v teku. Organizacija bo obratovala železnice za transport živil ter vzdržala komunikacije s pomočjo kurirjev za slučaj, da bi prekinil delo brzojavni in telefonski uslužbenci.

Meščansko časopisje očividno nima posebno doberega mnenja o tej organizaciji. Zavzema namreč stališče, da mora v slučaju generalne stavke vlada sama prevzeti vse tozadevne posle.

Nova premogarska stavka v Angliji?

LONDON, Anglija, 25. sept. — Ked so se pogajanja med ministrskim predsednikom Baldwinom ter eksekutivno premogarsko organizacijo izjalovila, je pričakovati v Angliji izbruh nove stavke premogarjev. Sklenilo se je sklicati narodno konferenco premogarjev.

Novi ameriški poslanik na Japonskem.

WASHINGTON, D. C., 25. sep. Predsednik Coolidge je imenoval znanega korporacijskega odvetnika, Charlesa McVaghna iz New Yorka ameriškim poslanikom na Japonskem, kjer bo sledil pred kratkim zamrlemu poslaniku Baneroffu.

DENARNA IZPLACILA V JUGOSLAVIJI, ITALIJI IN ZASEDENEM OZEMLJU

Danes so naše cene sledeče:

JUGOSLAVIJA:

1000 Din. — \$18.80 2000 Din. — \$37.40 5000 Din. — \$93.00

Pri nakazilih, ki znašajo manj kot en tisoč dinarjev računamo posebej 15 centov za poštino in druge stroške.

Razpošilja na zadnje pošte in izplačuje "Poštni čekovni urad".

ITALIJA IN ZASEDENO OZEMLJE:

200 lir \$ 9.40 500 lir \$22.50

300 lir \$13.80 1000 lir \$44.00

Pri naročilih, ki znašajo manj kot 200 lir, računamo po 15 centov za poštino in druge stroške.

Razpošilja na zadnje pošte in izplačuje Ljubljanska kreditna banka v Trstu.

Za pošiljave, ki presegajo PETTISOČ DINARJEV ali pa DVATISOČ LIR dovoljujemo po možnosti še poseben popust.

Vrednost Dinarjem in Liram sedaj ni stalna, menja se večkrat in nepričakovano; iz tega razloga nam ni mogoče podati natančne cene vnaprej; računamo po ceni tistega dne, ko nam pride poslani denar v roke.

POŠILJATVE PO BRZOJAVNEM PISMU IZVRŠUJEMO V NAJKRAJŠEM ČASU TER RAČUNAMO ZA STROŠKE \$1.—

Denar nam je poslati najbolje po Domestic Postal Money Order ali po New York Bank Draft.

FRANK SAKSER STATE BANK
62 Cortlandt Street New York, N. Y.
Telephone: Cortlandt 4687

